

Активні форми навчання вносять нову якість до традиційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ: відбувається зсув центру значущості з процесів передачі, переробки й засвоєння інформації на самостійний пошук її студентом та на моделювання способів застосування її в майбутній професійній діяльності. Певні можливості в реалізації нових форм викладання надає така форма організації навчального процесу, як лабораторно-практичні й семінарські заняття із застосуванням відео- та комп'ютерних класів [3].

Висновки. Отже, на підставі терії і практики нами окреслено проблеми формування економічних знань у студентів вищих педагогічних навчальних закладів України. В умовах модернізації вищої педагогічної освіти в Україні ефективність формування економічних знань у студентів залежить від упровадження в навчальний процес активних форм навчання, самостійної економічної освіти студентів. Доцільно підкреслити, що прийняття правил єдиного соціально-економічного простору починається з вимог глобалізації та євроінтеграції.

Література

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. [для викладачів, аспірантів, студентів магістратури] / Л.В. Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с
2. Дубасенюк О.А. Методика викладання педагогіки : навч. посіб. / О.А. Дубасенюк, О.Е. Антонова. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 492 с.
3. Голубкова О.А. Ценностные ориентации в системе высшего образования / О.А. Голубкова // Инновации и образование : сборник материалов конференции. – СПб. : Санкт-Петербургское философское общество, 2003. – Серия “Symposium”, вып. 29. – С. 293–300.
4. Основи економічних теорії : навч. посіб. / за заг. ред. П.В. Круша, І.В. Депутат. – К. : Каравелла, 2008. – 448 с.
5. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців. – 2004. – № 8 (5084).
6. Ходикіна І.Ю. Університетська освіта в контексті інноваційного розвитку України : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня д-ра економ. наук : спец. 08.09.01 “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика” / І.Ю. Ходикіна – К., 2006. – 34 с.
7. Васильєва Л.В. Сучасні інформаційні технології в навчанні студентів економічних спеціальностей [Електронний ресурс] / Л.В. Васильєва, І.А. Гетьман. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N120/N120p148-152.pdf.
8. Застосування модульно-рейтингової системи навчання при вивченні іноземної мови студентами економічних спеціальностей у коледжах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/8447/97>.
9. Романюк М.Д. Якість економічної освіти та шляхи її підвищення у контексті сучасних глобалізаційних процесів [Електронний ресурс] / М.Д. Романюк, Г.Д. Калашніков. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpu/Ekon/2008_6/28.pdf

БОНДАРЕНКО Ю.В.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ЯКОСТІ ЗНАНЬ ТА ЯКОСТІ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ПРОФТЕХОСВІТИ

Перед вищою освітою сьогодні стоїть завдання підготовки конкурентоспроможного фахівця, адже в умовах сучасного лавиноподібного зростання на-

уково-технічного й інформаційного потоку знань інженер-педагог апріорі є фахівцем поліфункціональним. До речі, ще й досі триває суперечка серед педагогів-науковців про те, ким є інженер-педагог: спочатку інженер, а функції педагога – допоміжні, чи навпаки, спочатку педагог, а вже потім інженер.

Мета статті – виявити та проаналізувати складові компоненти якості знань та основні характеристики якості освіти при підготовці інженерів-педагогів для системи профтехосвіти.

Перед вищою школою час ставить усе нові вимоги до рівня професійно-педагогічних знань і вмінь майбутніх фахівців, їхньої професійно-педагогічної культури, рівня фундаментальних знань та педагогічної майстерності тощо.

Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури показує, що є ще багато остаточно невирішених питань, пов'язаних з підготовкою майбутніх інженерів-педагогів для системи професійно-технічної освіти. І це незважаючи на те, що вивченню цього питання присвячені праці таких видатних науковців, як: С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, Р.С. Гуревич, А.М. Коломієць, М.І. Лазарєв, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоева та ін. У зв'язку із цим важливого значення набуває питання вивчення пріоритетності інженерної чи педагогічної складової через визначення професійно значущих якостей, що мають бути сформовані в майбутнього інженера-педагога, виділення системоутворювальних компонентів змісту його загальнопедагогічної, фундаментальної та фахової підготовки. Інакше кажучи, нам потрібно визначитись з якістю знань, що безпосередньо залежить від якості освіти.

Нова освітня парадигма, орієнтована на розвиток особистості, на її активність у навчальному процесі, вимагає змін у технологіях навчання [1, с. 371]. І тут виходить на перший план поняття якості знань. Якість знань, за визначенням С.У. Гончаренка, передбачає співвіднесення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти й тим самим з рівнями засвоєння. Якість знань має такі характеристики:

- повноту – кількість програмних знань про об'єкт вивчення;
- глибину – сукупність осмислених студентами зв'язків і відношень між знаннями;
- систематичність – осмислення складу певної сукупності знань у їхніх ієрархічних і послідовних зв'язках;
- системність – осмислення студентом місця знання в структурі наукової теорії;
- оперативність – уміння користуватись знаннями в однотипних ситуаціях;
- гнучкість – уміння самостійно знаходити варіативні способи застосування знань у змінених умовах;
- конкретність – уміння розкласти знання на елементи;
- узагальненість – уміння виразити конкретне знання в узагальненій формі [2, с. 373–374].

Якщо провести порівняльний аналіз між загальними характеристиками якості знань фахівця з вищою освітою з характеристиками якості знань інженера-педагога, то ми побачимо, що вони різняться.

Повнота знань інженера-педагога різниться тим, що, крім кількості програмних знань про об'єкт вивчення, *інженер-педагог повинен володіти знаннями і про суб'єкт навчання.*

Глибина з точки зору осмислення складу певної сукупності знань у їхніх ієрархічних і послідовних зв'язках *ускладнюється психолого-педагогічною складовою, спрямованою на гуманітаризацію фундаментальних знань.*

Систематичність, як осмислення складу певної сукупності знань у їхніх ієрархічних і послідовних зв'язках, у випадку підготовки інженерів-педагогів *ускладнюється за рахунок рівноцінної складової у вигляді дисциплін психолого-педагогічного циклу.* До того ж питання першості чи головування дисциплін інженерного чи психолого-педагогічного циклу ще й досі відкрите.

Те саме можна сказати про системність, тобто осмислення інженером-педагогом місця знання в структурі наукової теорії: *в інженерній чи педагогічній і в якій пропорції.*

Оперативність, тобто вміння користуватись знаннями в однотипних ситуаціях, для інженерів-педагогів узагалі є неприйнятною, оскільки *в педагогічній практиці питання однотипності ситуацій є досить відносним. Скільки студентів – стільки й ситуацій, що різняться одна від одної.*

Вимоги до гнучкості як уміння самостійно знаходити варіативні способи застосування знань у змінених умовах подвоюються, оскільки до спеціальної підготовки інженера-педагога додається ще *велика кількість педагогічних нюансів (мотивація групи, рівень базової (шкільної) освітньої готовності групи тощо).*

Конкретність, тобто вміння розкласти знання на елементи, однаковою мірою має бути притаманною як інженеру, так і педагогу, і в цьому елементі має абсолютно рівноправний характер.

Так само як і конкретність, узагальненість, тобто вміння виразити конкретне знання в узагальненій формі має бути притаманною як інженеру, так і педагогу.

Таким чином, виходячи з аналізу характеристики якості знань інженера-педагога, ми бачимо, що вони є значно складнішими за рахунок психолого-педагогічної складової. Психолого-педагогічна ж підготовка майбутніх інженерів-педагогів, у свою чергу, напряму залежить і від діяльності педагогів, від рівня сформованості їхніх професійних знань, умінь і навичок, від факторів, які формують якість освіти в цілому.

Якість освіти визначається, перш за все, якістю носія знань (професорсько-викладацького складу), який доносить ці знання за допомогою різноманітних методик. Загальновідомою є педагогічна аксіома: висококваліфікованого фахівця може підготувати лише висококваліфікований фахівець. У нашому випадку висококваліфікованим інженером-педагогом може бути лише людина із широкими загальними та спеціальними знаннями, здатна ментально реагувати на зміни в техніці й науці, з проблемним та аналітичним мисленням, соціальною й психолого-педагогічною компетентністю, високоінтелектуальною культурою, поважним і доброзичливим ставленням до людей, з любов'ю до обраного фаху.

Один з відомих західних дослідників цієї проблематики Дж. Равен [3, с. 258] виділяє 37 видів вимог до майбутніх фахівців, які повинні вміти:

– *вивчати* – вилучати корисне з досвіду, організовувати взаємозв'язок своїх знань й упорядковувати їх, організовувати свої власні прийоми навчання, самостійно займатися своїм навчанням, вміти вирішувати проблеми;

– *шукати* – запитувати різноманітні бази даних, опитувати оточення, консультиватися в експертів, отримувати інформацію, вміти працювати з документами й класифікувати їх;

– *думати* – організовувати взаємозв'язок минулих і теперішніх подій, критично ставитись до тих чи інших аспектів розвитку суспільства, вміти протистояти невпевненості та складностям, обирати позицію в дискусіях і відстоювати свою особисту думку, визначати важливість політичного й економічного оточення, в якому відбувається навчання та робота, оцінювати соціальні звички, пов'язані зі здоров'ям, а також з довкіллям, вміти оцінювати твори мистецтва та літератури;

– *співпрацювати* – вміти співпрацювати та працювати в групі, приймати рішення, залагоджувати розбіжності та конфлікти, вміти домовлятися, розробляти та виконувати контракти;

– *братися до справи* – включатися в проекти, нести відповідальність, входити в групу чи колектив і робити свій внесок, доводити солідарність, вміти організувати свою роботу, користуватися сучасними обчислювальними та моделюючими приладами;

– *адаптуватися* – вміти використовувати нові технології інформації та комунікації, доводити гнучкість перед впливом швидких змін, показувати стійкість перед труднощами, вміти знаходити нові рішення.

Як на перший погляд, то такий виклад ключових вимог має досить інструментальний і прагматично-діяльнісний характер. Але, якщо уважніше придивитися, то можна побачити, що відповідати всім цим вимогам може лише фахівець, готовий до безперервного навчання, здатний інноваційно мислити, психолого-педагогічно готовий до комунікативної взаємодії з оточенням і тими, кого він навчає.

Сьогодні відбувається певна зміна акцентів у підготовці фахівців з вищою освітою: усе більшої популярності набуває діяльнісний підхід, головною метою якого є формування здатності тих, кого навчаємо, до активної професійної діяльності, до творчості в процесі виконання своїх професійних обов'язків. А це, зокрема, означає, що самі знання з розряду головної та єдиної мети освіти перетворюються на засіб розвитку особистості, тобто має місце соціалізація освіти, підлаштування її під вимоги сьогодення, коли на перший план виходить особистість, яка вміє думати, непокоїтись, співпереживати, думати не лише про себе, а й про оточення, учитись протягом усього життя, а у випадку з інженерами-педагогами – передавати всі зазначені вміння своїм учням.

Таким чином, виходячи із зазначеного вище, можна сформулювати головні вимоги до організації навчального процесу з підготовки інженерів-педагогів. Він повинен бути спрямованим на:

- встановлення інтегративних зв'язків між основними сферами особистості: ціннісно-мотиваційною, емоційно-вольовою та діяльнісно-поведінською;
- становлення самоорганізації суб'єкта навчальної діяльності: усвідомлення, здатності до вибору, активності й самостійності;
- розвиток ціннісних орієнтацій особистості інженера-педагога;
- пробудження моральної діялісно-індивідуальної свідомості: активно виражену індивідуальність, самоактуалізацію особистісних цінностей, розвиток емпатії тощо [4, с. 10–11].

Окрім того, усі зазначені характеристики можна згрупувати таким чином:

- 1) професійні знання, уміння та навички, які безпосередньо характеризують інженера-педагога в професійній педагогічній діяльності;
- 2) особистісні якості, які характеризують інженера-педагога як особистість (особистісно-психологічні характеристики – моральні, ділові та психологічні якості, які необхідні для заняття інженерно-педагогічною діяльністю; характеристики культурного розвитку).

Висновки. Дослідивши питання якості знань майбутніх інженерів-педагогів і порівнявши їх із загальними характеристиками якості знань фахівця з вищою освітою, ми дійшли висновку, що вони різняться практично за всіма характеристиками. Окрім того, потрібну якість знань інженеру-педагогу може надати лише викладач, який сам готовий до безперервного навчання, здатний інноваційно мислити, психолого-педагогічно готовий до комунікативної взаємодії з оточенням і тими, кого він навчає.

Дослідження питань змісту інженерно-педагогічної підготовки для системи профтехосвіти України потребує вирішення ще багатьох питань, серед яких – питання вивчення пріоритетності інженерної чи педагогічної складової через визначення професійно значущих якостей, що мають бути сформовані в майбутнього інженера-педагога, виділення системоутворювальних компонентів змісту загальнопедагогічної, фундаментальної та фахової підготовки тощо.

Література

1. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах : монографія / Р.С. Гуревич. – Вінниця : Планер, 2009. – 410 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М., 2002. – 312 с.
4. Щеглов П.Е. Профессиональный портрет специалиста в системе управления качеством образования в вузе / П.Е. Щеглов, Н.Ш. Никитина // Университетское управление. – 2004. – № 1 (29).